

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite:

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 10.2.2025, VN/8915/2024

Asia:

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia (381/2023), kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023), työttömyysturvalakia (1290/2002), kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001), saamen kielilakia (1086/2003) ja tulotietojärjestelmästä annettua lakia (53/2018).

Totean lausuntonani seuraavaa:

Työnhakijaksi rekisteröityneelle henkilölle tulisi velvollisuus työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen. Työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, mikäli työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia. Tällöin työnhakuprofiilin luonnos laadittaisiin automaattisesti työnhakijaksi rekisteröityvän henkilön antamien tietojen perusteella ja työvoimaviranomainen julkaisisi sen, mikäli työnhakija ei niin tee. Automaattisesti laadittu työnhakuprofiili perustuisi työnhakijan itsensä antamiin tietoihin, joten kyseessä ei olisi tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu profiloinnista. Kyse ei myöskään olisi hallintolain 8 b luvussa tarkoitettu automaattisesta asian ratkaisemisesta (s. 102). Tahoja, jotka voivat hakea ja tarkastella palvelualustalla julkaistuja työnhakuprofiileja laajennettaisiin, mutta käytössä olisi vahva sähköinen tunnistautuminen. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 95-96) mukaan

muutoksia palvelualustalla nykyisin käytössä olevaan kohtaantotoiminnallisuuteen ei esitetä. Toiminnallisuus hyödyntää tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettua automaattista tietojen käsittelyä, kuten profilointia.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksossa on todettu, että vapaaehtoista mahdollisuutta laatia ja julkaista lähtökohtaisesti anonyymi työnhakuprofiili palvelualustalla koskeva sääntely on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (s. 122). Jaksossa on käsitelty varsin laajasti uutta velvoitetta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen yksityiselämän suojan ja myös yhdenvertaisuuden kannalta.

Totean, että työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemista koskeva velvoite sisältää uuden tulkintatilanteen Suomessa henkilötietojen suojan näkökulmasta. Esitystä on tarpeen täydentää tietojen anonymisoinnin turvaamisen näkökulmasta ja esityksessä pitää selkeyttää, missä laajuudessa julkaistavat tiedot ovat henkilötietoja ja miltä osin eivät ja mitkä ovat anonymisoinnin murtumisen riskit. Esitys ei ole aivan johdonmukainen siltä osin, onko kyseessä profilointi ja automaattinen henkilötietojen käsittely. Lienee selvää, että ei ole kysymys hallintolain tarkoittamasta automaattisesta päätöksenteosta, mutta kyseisen ehdotetun menettelyn suhde tekoälyasetukseen olisi tarpeen selventää. Säätämisyjärjestysperusteluja on myös tarpeen edellä mainituilta osin täydentää.

Järjestämislakiin (114 §) ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin (53/2018) ehdotettaisiin muutoksia, jotka mahdollistaisivat henkilön tulotietojen hyödyntämisen työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyden arvioimisessa osana palvelutarpeen arviointia. Järjestämislain 114 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan tietojen käsittelyoikeutta tarvittaisiin käytännössä siihen, jos työvoimaviranomainen käyttäisi osana palvelutarpeen arviointia automaattista laskentatyökalua, joka hyödyntäisi työnhakijasta tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja. Ehdotukset mahdollistaisivat siten digitaalisen työkalun kehittämisen arvion tueksi. Kehitettävässä työkalussa hyödynnettäisiin tekoälyä.

Edellä mainittua tietojen luovuttamista ja käyttöä ei ole käsitelty perus- ja ihmisoikeusvaikutukset -jaksossa eikä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksossa. Lisäksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muutoksen säännöskohtaiset perustelut puuttuvat ja järjestämislain 114 §:n säännöskohtaiset perustelut ovat suppeahkot. Esitys on tältä osin puutteellinen ja sitä pitäisi täydentää erityisesti tietosuoja-asetuksen ja sen sisältämän tietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden, profiloinnin ja automaattisen päätöksenteon sekä tekoälyasetuksen näkökulmasta.

Kuten edellä on todettu, säätämisyjärjestysperusteluja tulisi esitetyin tavoin täydentää. Esityksessä on kysymys uudesta tulkintatilanteesta automaattisesta henkilötietojen käsittelystä

ja profiloinnista lakisääteisenä julkisoikeudellisena veloitteena Suomessa. Lisäksi tulotietojärjestelmän tietojen luovuttamista ja käyttötarkoitusta laajennetaan.

Sääntämisympäristökannanotossa on katsottu, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisympäristyksessä. Esityksen mukaan työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaisemisessa olisi kysymys henkilötietojen julkistamisesta osittain julkisessa internetissä olevassa tietopalvelussa, minkä vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Sääntämisympäristökannanotossa tulisi pyyntö perustuslakivaliokunnan lausunnosta yksilöidä esitysluonnosta tarkemmin sekä sen tarve perustella seikkaperäisemmin. Kuitenkin alustava arvio on, että esityksestä olisi suotavaa edellä mainittujen seikkojen perusteella pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Totean vielä, että esityksen jatkovalmistelussa tietosuojavaltuutetun lausunto ja kuuleminen sekä samoin mahdolliset muut tietosuojaa ja julkisuutta koskevat lausunnot, erityisesti oikeusministeriön lausunto, ovat merkittäviä. Esitysluonnos pyydetään toimittamaan oikeuskanslerin ennakkotarkastukseen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Irma Tolmunen